

KOULUN TOIMINTAMALLI VÄKIVALTATILANTEISIIN

Terminologiasta;

Tilanteessa ollut aikuinen = koulun henkilökuntaan kuuluva aikuinen

Oppilaan oma opettaja = oppilaan oma luokanopettaja/ erityisluokanopettaja/ luokanohjaaja

1. PORRAS – Hyvin lievät tilanteet

Teot	Pienet tönimiset, uhittelut, ”leikkipaini”
Tilanteen selvitys	Tilanteessa ollut aikuinen (esim. välituntivalvoja) selvittää tilanteen. Tilanteessa ollut aikuinen informoi oppilaan omaa opettajaa.
Seuraamukset	<ul style="list-style-type: none">• Puhuttelu: suorittaa tilanteessa ollut opettaja.
Ilmoittaminen kotiin	Ilmoitetaan kotiin opettajan harkinnan mukaan esim. Wilmalla, puhelinsoitto tmv.
Jälkihoito	Opettaja seuraa oppilaan käyttäytymistä puhutellun aiheen osalta.

2. PORRAS - Lievät tilanteet

Teot	Lievät tappelutilanteet, huitomista, tönimistä, uhkailut, aineellisten vahinkojen aiheuttaminen
Tilanteen selvitys	Tilanteessa ollut aikuinen selvittää asian mahdollisimman pitkälle ja informoi oppilaan omaa opettajaa.
Seuraamukset	Opettajien yhteisen harkinnan mukaan (tilanne ja oppilaan ikätaso huomioiden) seurauksena on joko <ul style="list-style-type: none">• Puhuttelu• Kasvatuskeskustelu• Jälki-istunto <p>Kasvatuskeskustelut ja jälki-istunnot merkitään Wilmaan. Rikkeistä aiheutuvan jälki-istunnon antamisesta ja sen valvomisesta huolehtii tilanteessa ollut opettaja tai luokanopettaja. Luokanopettaja järjestää kasvatuskeskustelun, johon kutsutaan tarvittaessa myös huoltajat.</p> <p>Seuraamukset toteutetaan mahdollisimman pian, ettei asia jää ”roikkumaan”. Annettua rangaistusta ei voi riitauttaa.</p>
Ilmoittaminen kotiin	Luokanopettaja/tilanteessa ollut opettaja ilmoittaa kotiin (esim. Wilma). Kyseinen Wilma-viesti lähetetään myös luokanopettajalle.
Jälkihoito	Tarvittaessa tilanteen arvioinnin jälkeen täytetään oppilaan tapaturmailmoitus sekä ilmoitus väkivaltatilanteesta. Tällöin usein syytä tehdä myös ilmoitus koulun vakuutusyhtiölle (koulusihteeri avustaa).

	Seurataan niiden tavoitteiden toteutumista, jotka on asetettu mahdollisessa puhuttelussa tai kasvatuskeskustelussa sekä annetaan palautetta tavoitteiden toteutumisesta.
--	--

3. PORRAS - Vakavat väkivaltilanteet, lainvastaiset teot

Teot	Fyysinen väkivalta, vakavat tappelutilanteet, henkilövahingot, vahingoittamismielessä tehdyt fyysiset ja henkiset teot; esim. myös vakavasti otettava uhkaaminen Lainvastaisia tekoja ovat myös varkaus, kunnianloukkaus ja viestintäsalaisuuden loukkaus
Tilanteen selvitys	Tilanteessa ollut aikuinen selvittää asian mahdollisimman pitkälle ja informoi oppilaan omaa opettajaa. Rehtori mukaan asiaselvitykseen.
Seuraamukset	<ul style="list-style-type: none"> • Koulun kaikki kurinpidolliset toimet mukaan lukien kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen • Rehtori evää opiskeluoikeuden loppupäivän ja seuraavan päivän osalta. <ul style="list-style-type: none"> • Lastensuojeluilmoitus • Mahdollinen rikosilmoitus poliisille, asianomistaja tai hänen edustajansa (huoltaja) tekee
Ilmoittaminen kotiin	Paikalla ollut aikuinen ilmoittaa asianomaisten kotiin välittömästi (esim. Wilma). Em. Wilma-viesti lähetetään myös oppilaan omalle opettajalle ja rehtorille.
Jälkihoito	<p>Mukana olleiden oppilaiden ohjaus kuraattorille/terveydenhuoltoon tarpeen niin vaatiessa.</p> <p>Tarvittaessa täytetään oppilaan tapaturmailmoitus sekä ilmoitus väkivaltilanteesta. Tällöin usein syytä tehdä myös ilmoitus koulun vakuutusyhtiölle (koulusihteri avustaa).</p> <p>Jos henkilökunnan edustajaan on kohdistunut väkivaltaa tai sen uhkaa, kirjallinen ilmoitus työsuojeluvaltuutetulle. Kopio tulee myös rehtorille; työsuojelu lähettää automaattisesti. Terveystieteiden käytö tilanteen mukaan. Mikäli kyseessä rikoslain alainen asia, asianosaisella mahdollisuus rikosilmoituksen tekoon. Yleisen syytteen alaisten asioiden kohdalla rikosilmoituksen voi tehdä myös koulu instituutiona.</p>

Säädösperusta koulukäyttäytymiselle Perusopetuslaista

35 § Oppilaan velvollisuudet

Oppilaan tulee osallistua tässä laissa säädettyyn opetukseen, johon hänet on otettu, jollei hänelle ole erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty vapautusta. (12.12.2014/1040)

Oppilaan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti. Oppilaan on käyttäytyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden oppilaiden, kouluyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä. (11.3.2022/163)

Oppilaan velvollisuudesta korvata aiheuttamansa vahinko säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974). Vahingoista tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle tai tämän muulle lailliselle edustajalle. (30.12.2013/1267)

Jos tekijä on varmuudella tiedossa ja yksilöitävissä, koulun opettaja tai rehtori voi kasvatuksellisista syistä määrätä oppilaan puhdistamaan tai uudelleen järjestämään oppilaan tahallaan tai huolimattomuuttaan likaaman tai epäjärjestykseen saattaman koulun omaisuuden tai tilan. Tehtävä tulee suorittaa valvotusti eikä se saa muodostua oppilaan ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaalle vaaralliseksi tai raskaaksi eikä sen suorittaminen saa kestää enempää kuin kaksi tuntia. Oppilas ei voi tehtävän suorittamisen vuoksi jäädä pois opetuksesta. Mikäli tehtävä suoritetaan oppilaan työpäivän ulkopuolella, siitä tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Tehtävän suorittaminen tulee ottaa huomioon päätettäessä tämän lain mukaisista kurinpidollisista toimenpiteistä. (30.12.2013/1267)

Huomioitavaa edellisessä perusopetuslain säännöksessä on se, että tehtävien suorittamiselle sekä käyttäytymistä ja kiusaamattomuutta edellyttävillä määräyksillä ei ole ehtolauseita. Ts. vaade koskettaa kaikkia yhdenvertaisesti ja esimerkiksi oppilaskohtaisen tuen status ei salli poikkeavaa toimintaa koululaisena.

Milloin on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus

Varhaiskasvatuksen ja opetustoimen henkilöstöön kuuluvalla on salassapidon estämättä velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus viipymättä, jos on tehtävässään saanut tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä. *Lastensuojelulaki 25 § (417/2007)* Ilmoitusvelvollisuus voidaan toteuttaa myös yhdessä lapsen tai hänen vanhempansa kanssa *Lastensuojelulaki 25 a § (1302/2014)*.

Ilmoitusvelvollisuuden perusteena voivat olla myös sellaiset opettajan tehtävänsä hoitamisen yhteydessä saamat tiedot, jotka liittyvät tapahtumiin kouluajan ulkopuolella.

Milloin on velvollisuus tehdä ilmoitus sekä lastensuojelulle että poliisille

Lastensuojelulain 25 § 3 momentin mukaisesti lasten ja nuorten kanssa työskentelevien on tehtävä rikosilmoitus poliisille tietoon tulleesta lapseen kohdistuneesta seksuaalirikoksesta tai henkeen ja terveyteen kohdistuneesta rikoksesta. Myös alle 15-vuotiaan nuoren rikoksen tunnusmerkit täyttävistä teoista tulee ilmoittaa poliisille.

Ilmoitusvelvollisuutta pohdittaessa on aina syytä huomioida lapsen ikä ja kehitystaso. Tavanomaiset, vähäiset kahnaukset lasten välillä, joihin puututaan kasvatuksellisilla tai kurinpidollisilla toimilla eivät aiheuta ilmoitusvelvollisuutta poliisille.

Rikoslain 20 luvun mukaiset seksuaalirikokset

Ilmoitusvelvollisuus koskee jokaista rikoslain 20 luvusta löytyvää seksuaalirikosta sen vakavuudesta riippumatta. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös seksuaalista ahdistelua. Esimerkiksi tilanne, jossa toinen oppilas koskettelee toista seksuaalisen teon ahdistelun tunnusmerkistön mukaisesti, tulisi ilmoittaa poliisille.

Rikoslain 21 luvun mukaiset henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset

Ilmoitusvelvollisuus koskee kaikkia muita kyseisen luvun rikoksia, paitsi lievää pahoinpitelyä, vammantuottamusta ja pelastustoimen laiminlyöntiä.

Käytännössä tulkintahaasteita tuottaa pahoinpitelyn ja lievän pahoinpitelyn rajanveto ja muiden rikosten osalta epäilyt harvinaisia.

Esimerkiksi lainvastainen teko, joka täyttää pahoinpitelyn tunnusmerkistön on kyseessä silloin, kun oppilas lyö, potkii, puree, raapii tai muuten aiheuttaa toiselle näkyvän vamman, taikka väkivaltaa käyttämättä vahingoittaa toisen terveyttä, RL 21:5 pykälä. Teko on virallisen syytteen alainen.

Milloin on oikeus ilmoittaa poliisille

Varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, lukion sekä ammatillisen perustutkintokoulutuksen ja valmentavan koulutuksen henkilöstöön kuuluvalla on salassapidon estämättä oikeus ilmoittaa poliisille, jos on tehtävässään saanut tietoja, joiden perusteella on **syitä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi**. *Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 23 § 4 mom. (274/2015)*.

Väkivallan uhkasta ilmoittaminen kuuluu vastuulliseen toimintaan, eikä tietojen luovuttamatta jättäminen saa johtua siitä, että lakia ei ole kirjoitettu ehdottoman velvoitteen muotoon (*HaVM 41/2014 vp*).

Milloin on ohjattava henkilö hakemaan sosiaalipalveluja

Jos opetustoimen palveluksessa oleva on tehtävässään saanut tietää henkilöstä, jonka **sosiaalihuollon tarve on ilmeinen**, hänen on ohjattava henkilö hakemaan sosiaalipalveluja tai henkilön antaessa suostumuksensa otettava yhteyttä kunnallisesta sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen, jotta tuen tarve arvioitaisiin.

Jos suostumusta ei voida saada ja henkilö on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan, tai lapsen etu sitä välttämättä vaatii, ohjauksesta vastaavien henkilöiden on tehtävä ilmoitus sosiaalihuollon tarpeesta salassapitosäännösten estämättä viipymättä. *Sosiaalihuoltolaki 35 § (1301/2014)*.

Puuttumisvelvoite

Jokaisella koulussa työskentelevällä aikuisella on velvollisuus puuttua ammattiasemasta riippumatta koulumaailman häiriötilanteisiin. Se, onko oikeutta antaa rangaistusta ei sulje pois puuttumisvelvoitetta. Rankaiseminen eri tilanteista on selkeästi määritelty toimivaltasäännöksissä.